

**Τι να κάνουμε σχετικά στις Ορεινές Περιοχές, για να σεβασθούμε και να αναδείξουμε το φυσικό και πολιτισμικό τους περιβάλλον, για να τονώσουμε το παραγωγικό τους δυναμικό και να συμβάλουμε στο ξαναζωντάνεμα τους;
Η Σχολή της Αρκαδίας**

Λ. Μάντζιου, Επίκουρη καθηγήτρια Ε.Μ.Π.
Αρχιτεκτονική Σχολή Ε.Μ.Π

Περίληψη

Σήμερα εν μέσω μιας ισοπεδωτικής παγκοσμιοποίησης, στο πολεμικό σκηνικό μιας οικονομικής και κοινωνικής κρίσης, ιδέα της προόδου ζητά αναθεώρηση. Νέες στρατηγικές επιβίωσης αναδύονται και διαφαίνεται ήδη μια παλιννόστηση της υπαίθρου. Διάφορες μορφές αντίδρασης στην κρίση και στην πολιτική διαχείρισή της επαναφέρουν στο προσκήνιο την αξία διάσωσης και ανάπτυξης του ορεινού περιβάλλοντος. Αντικείμενο της εισήγησης είναι η διερεύνηση των δυνατοτήτων δημιουργίας της Σχολής της Αρκαδίας στο όρος Μαίναλον με στόχους:

- την προστασία και ανάδειξη των υλικών και άυλων αξιών του ορεινού περιβάλλοντος,
- την αξιοποίηση του αρκαδικού κεκτημένου για την προσέλκυση σπουδαστών από το διεθνή χώρο,
- την επιχειρηματικότητα και αναζωογόνηση της τοπικής κοινωνίας στα πλαίσια του οικοπολιτισμικού τουρισμού,
- την σύγχρονη αρχιτεκτονική επέμβαση, ως ορόσημο διεθνούς απήχησης.

Η μεθοδολογία προσέγγισης του θέματος έγκειται καταρχάς στη διατύπωση των κύριων ερωτημάτων της έρευνας, στη συνέχεια στην αναλυτική διερεύνηση των ζητημάτων που προκύπτουν από αυτά και τέλος στη διαμόρφωση του πλαισίου της σύγχρονης συνθετικής επέμβασης, (σκοπιμότητα πρότασης, αιτιολόγηση επιλογής περιοχής μελέτης, πνεύμα και έκταση επέμβασης, διαμόρφωση κτιριολογικού προγράμματος και συνθετικών αρχών).

Τα βασικά ερωτήματα είναι:

Τι πολύτιμο προσφέρουν οι ορεινές περιοχές στη σύγχρονη εποχή;

Οικοτουρισμός και μυθολογία είναι μια αναπτυξιακή πρόταση για τις ορεινές περιοχές της Ελλάδος;

Ποια η ιδιαιτερότητα της Αρκαδίας;

Η Σχολή της Αρκαδίας, θεμελιωμένη στις οικουμενικές αξίες του αρκαδισμού, μπορεί να προσελκύσει εφήβους και να γίνει εφελτήριο αναζωογόνησης της περιοχής;

Στον ελλαδικό χώρο, τόποι που σήμερα είναι ξεχασμένοι, έχουν αποτελέσει το σκηνικό των αρχαιοελληνικών μύθων, των πρώτων «ιστοριών» του δυτικού πολιτισμού. Οι ελληνικοί μύθοι ενσωματώνονται στον σύγχρονο πολιτισμό μας και δρουν μέσα σ' αυτόν με εξαιρετική μεταδοτικότητα. Η περιήγηση στους τόπους των μύθων, είναι ένας εναλλακτικός και πιο διαισθαντικός δρόμος για να προσεγγίσουμε το βαθύτερο νόημα των μύθων, εξαιρετικά επίκαιρο στη σημερινή εποχή.

Η Αρκαδία προσφέρεται για ένα εγχείρημα ανάπτυξης με υπερτοπική σημασία, γιατί είναι ο τόπος που συνδυάζει το ιδιαίτερο φυσικό κάλλος με την πλούσια μυθολογία που απορρέει από την άγρια φύση και επιπλέον ευτύχησε το όνομα της να απηχεί στην οικουμένη, συνδεδεμένο με τις ιδέες και αξίες του αποκαλούμενου αρκαδικού κεκτημένου.

Η Σχολή της Αρκαδίας στο ελατοσκέπαστο όρος Μαίναλο, προτίθεται να δημιουργήσει μια ροή ανάμεσα στον γεωγραφικό τόπο και στην απήχηση του στον κόσμο. Η φιλοσοφία της είναι ανθρωποκεντρική και απευθύνεται στους νέους απ' όλο τον κόσμο. Έχει ως όραμα να

καταστήσει πιο ορατή την απόκρυφη σοφία των μύθων, να σημάνει την επιστροφή στο απέριττο και την ουσία, προάγοντας τη σκέψη σε αξίες και στάσεις ζωής όπως η σύμπνοια, η αλληλοϋποστήριξη, η συνδημιουργία, η χαρά της ζωής, η αγάπη προς τη φύση και τα κοινά.

Εισαγωγή

Σήμερα εν μέσω μιας ισοπεδωτικής παγκοσμιοποίησης, στο πολεμικό σκηνικό μιας οικονομικής και κοινωνικής κρίσης, η ιδέα της προόδου ζητά αναθεώρηση.

Η οικονομική εξουθένωση μεγάλων πληθυσμιακών ομάδων, οι δυσχέρειες και οι στερήσεις που γιγαντώνονται, ανατρέπουν βιοτικές συνήθειες. Η κρίση έχει πλήξει το σφρίγος της ελληνικής πόλης που ήταν άμεσα συνδεδεμένο με τη μικρομεσαία επιχειρηματικότητα της. Ημιτελείς κατασκευές και κλειστές παραγωγικές εγκαταστάσεις είναι το αποτύπωμα των σύγχρονων ερειπίων στον συλλογικό βίο.

Οι ενεργοποιημένες από την κρίση, αντίρροπες δυνάμεις εξάρθρωσης και ανασύστασης των κοινωνικών δεσμών φορτίζουν εκ νέου το χωρικό πλαίσιο. Νέες στρατηγικές επιβίωσης αναδύονται και διαφαίνεται ήδη μια παλιννόστηση της υπαίθρου. Οι μέχρι τώρα γενικευμένες πρακτικές απαξίωσης των ορεινών περιοχών επανακάμπτουν στο φαντασιακό του αστικού πληθυσμού ως επαγγελματική διέξοδος ή ως διατροφικό καταφύγιο και το χωριό αρχίζει να αντιπροσωπεύει μια δυναμική επιλογή διαβίωσης. Την ίδια ώρα, οι κυβερνητικοί φορείς αντιμετωπίζουν το φυσικό περιβάλλον μονοσήμαντα ως εξαργυρώσιμο αναξιοποίητο κεφάλαιο και η ελληνική ύπαιθρος γίνεται αντικείμενο υφαρπαγής από οικονομικά και γεωπολιτικά συμφέροντα.

Διάφορες μορφές αντίδρασης στην κρίση και στην πολιτική διαχείρισή της επαναφέρουν στο προσκήνιο την αξία διάσωσης και ανάπτυξης των ορεινών περιοχών. Η παρούσα εργασία διερευνά τις δυνατότητες επανεμφάνισης του ορεινού περιβάλλοντος αναζητώντας πρακτικές που θα μπορούσαν να αναζωογονήσουν τις τοπικές κοινωνίες και τα οικοδομικά αζήτητα. Θεωρεί ότι οι υλικές και άυλες αξίες της κληρονομιάς, αν διαποτίσουν αβίαστα την καθημερινότητά μας δείχνουν έναν αξιοβίωτο προορισμό. Ειδικότερα οραματίζεται την ίδρυση της Σχολής της Αρκαδίας στο όρος Μαίναλον, που θα ανασύρει το μήνυμα της εφικτής ευδαιμονίας, μιας ειρηνικής, χαρούμενης, ισορροπημένης και κοντινής στη φύση ζωής, όπου ο άνθρωπος θα ξαναβρεί το νόημα και την ουσία. Η εργασία διερευνά το εφικτό του εγχειρήματος με στόχους:

- την προστασία και ανάδειξη των υλικών και άυλων αξιών του ορεινού περιβάλλοντος,
- την αξιοποίηση του αρκαδικού κεκτημένου για την προσέλκυση σπουδαστών από το διεθνή χώρο,
- την επιχειρηματικότητα και αναζωογόνηση της τοπικής κοινωνίας στα πλαίσια του οικο-πολιτισμικού τουρισμού,
- την σύγχρονη αρχιτεκτονική επέμβαση, ως ορόσημο διεθνούς απήχησης.

Μεθοδολογία

Η μεθοδολογία προσέγγισης του θέματος έγκειται καταρχάς στη διατύπωση των κύριων ερωτημάτων της έρευνας, στη συνέχεια στην αναλυτική διερεύνηση των ζητημάτων που προκύπτουν από αυτά, και τέλος στη διαμόρφωση του πλαισίου της σύγχρονης συνθετικής επέμβασης. Τα βασικά ερωτήματα είναι:

Τι πολύτιμο προσφέρουν οι ορεινές περιοχές στη σύγχρονη εποχή;

Οικοτουρισμός και μυθολογία είναι μια αναπτυξιακή πρόταση για τις ορεινές περιοχές της Ελλάδος;

Ποια η ιδιαιτερότητα της Αρκαδίας;

Η Σχολή της Αρκαδίας, θεμελιωμένη στις οικουμενικές αξίες του αρκαδισμού, μπορεί να προσελκύσει εφήβους και να γίνει εφελτήριο αναζωογόνησης της περιοχής;

Η εργασία εμπνέεται από το παρελθόν και ανοίγεται στο χρόνο του μέλλοντος, με στόχο τη συγκρότηση του πλαισίου για την επίβλεψη διπλωματικής εργασίας στην Αρχιτεκτονική Σχολή Ε.Μ.Π. Οι περιβαλλοντικές, μυθολογικο - ιστορικές παράμετροι θέτουν όρια αλλά συγχρόνως γονιμοποιούν την φαντασία των σπουδαστών, ώστε να προβληματιστούν σε θέματα κοινωνικά, αναπτυξιακά, αισθητικά, και να τα συμπεριλάβουν με συνειδητό τρόπο στον σχεδιασμό ενός σύγχρονου συγκροτήματος εναρμονισμένου με το περιβάλλον του.

1. Τι πολύτιμο προσφέρουν οι ορεινές περιοχές στη σύγχρονη εποχή;

1.1 Χαρακτηριστικά των ορεινών περιοχών

Γυμνά γκριζα βουνά αντικρίζει ο ταξιδιώτης που πρωτοέρχεται στην Ελλάδα. Ξερό άγονο και φτωχό θεωρούν οι περισσότεροι έλληνες τον τόπο τους. Η πραγματικότητα όμως είναι διαφορετική, αφού το 1/5 της επιφάνειας του ελλαδικού χώρου είναι σκεπασμένο με δάση. Στη μεσογειακή μας χώρα, το ζεστό και ξερό καλοκαίρι, δεν ευνοεί την άνθηση των φυτών στα μέρη όπου ο κόσμος ταξιδεύει για αναψυχή και τουρισμό. Η σύντομη και φευγαλέα άνοιξη στα πεδινά γεμίζει τον τόπο με απειράριθμα λουλούδια, αλλά όλα χάνονται με τις πρώτες ζέστες. Όμως στα λαγκάδια και στα βουνά, η άνθηση είναι στο ζενίθ της το καλοκαίρι, ενώ το φθινόπωρο με τις πρώτες βροχές ξαναζωντανεύει η φύση σαν μια δεύτερη άνοιξη. Η φαινομενικά φτωχή βλάστηση των βουνών και των λόφων κρύβει μια από τις πλουσιότερες και πιο ενδιαφέρουσες χλωρίδες της ηπείρου μας. Τα εκπληκτικά αγριολούλουδα των χιονισμένων κορυφών, τα ανθεκτικά ξερόφυτα των βράχων, τα μυρωδάτα βότανα των λόφων, οι περικοκλάδες των δασών, τα 700 σπάνια ενδημικά φυτά, δίνουν στην ελληνική χλωρίδα τη μοναδικότητά της. Οι ευνοϊκές συνθήκες για την ανάπτυξη μιας τόσο πλούσιας χλωρίδας οφείλεται στη γεωλογική ιστορία του τόπου, στις ιδιαίτερες κλιματολογικές συνθήκες, και ιδιαίτερος στον ατέλειωτο διαμελισμό σε βουνά, χαράδρες, ποταμούς, λίμνες που το καθένα προσφέρει δικές του οικολογικές συνθήκες, ιδιαίτερα ευνοϊκές για την ανάπτυξη χωριστών φυτικών κοινωνιών (Μπάουμαν, Ε., 1984, σ.10,11).

Στο ραγδαία εναλλασσόμενο ανάγλυφο του ελληνικού τοπίου οφείλεται ο κατακερματισμός των εκτάσεων, που συχνά προσδιόρισε τα όρια επέκτασης των οικισμών και διαφύλαξε την ανθρώπινη κλίμακα. Στην Ελλάδα το ανθρωπογενές ορεινό περιβάλλον χαρακτηρίζεται από το μικρό μέγεθος, αλλά και το μεγάλο πλήθος και την πολυμορφία των ορεινών οικισμών. Η ποικιλία των οικισμών μπορεί να ερμηνευθεί από τις κατά τόπους διαφοροποιήσεις των υλικών παραγόντων, όπως η τοπογραφία, το κλίμα, τα διαθέσιμα υλικά και η τεχνολογία, αλλά και των άυλων συντελεστών, όπως κοινωνικές συνθήκες, ιστορικές συγκυρίες, πολιτισμικά επιτεύγματα.

Η μοναδικότητα του κάθε οικισμού οφείλεται στην ιδιαίτερη δομή του, που τον ξεχωρίζει από έναν άλλο. Κάθε οικισμός αναγνωρίζεται ως σύνολο ομοιογενών κτισμάτων και ελεύθερων χώρων. Η ομοιογένεια των κτισμάτων υπαγορεύθηκε από τις κοινές ανάγκες, την ίδια αντίληψη ζωής, τις παραπλήσιες οικονομικές και κατασκευαστικές δυνατότητες. Οι παραλλαγές που παρατηρούνται στα κτίσματα του ίδιου οικισμού ερμηνεύονται από τις ανάγκες προσαρμογής του κτίσματος στο ανάγλυφο του εδάφους ή στον υφιστάμενο ιστό, οφείλονται σε διαφοροποιήσεις που αφορούν την οικονομική κατάσταση, την κοινωνική θέση, το μέγεθος της οικογένειας, την προσωπικότητα του ιδιοκτήτη. Η ενότητα του ύφους προσδίδει το βαθμό συνοχής και ενότητας του οικισμού, ενώ οι επιμέρους διαφοροποιήσεις προσφέρουν μια ανεξάντλητη ποικιλία στο σύνολο (Μάντζιου, Λ., 2010).

Η ισορροπία φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος είναι προϊόν μάλλον αναγκαιότητας παρά επιλογής. Οι ιδιαίτερα δυσμενείς εδαφοκλιματικές συνθήκες, το μεγάλο υψόμετρο, το τοπογραφικό ανάγλυφο με την πολυσχιδή υδρογραφική μορφολογία και τις έντονες κλίσεις

εδάφους δεν ευνόησαν τη μετατροπή ή αλλοίωσή του περιβάλλοντος, έστω και αν αυτή ήταν επιθυμητή, αφού ήταν δυσχερής και αντιοικονομική η εφαρμογή μηχανικών μέσων. .

Οι ορεινές περιοχές, με την αυθεντικότητα του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, ως κιβωτοί της περιόδου πριν την αστικοποίηση είναι δοχεία ζωής για την σύγχρονη εποχή. Το μικρό μέγεθος των οικισμών στα μέτρα του ανθρώπου, εξασφαλίζει την ισορροπία του ανθρώπου με τη φύση και του ατόμου με την κοινωνία, το δε ιστορικό παρελθόν γίνεται το περιεχόμενο της αυτοσυνειδησίας του παρόντος και η κοινή τοπική καταγωγή γίνεται ο κυριότερος παράγοντας κοινωνικής συνοχής (Καψωμένος, Ε., 2007). Στο παραδοσιακό περιβάλλον αναγνωρίζονται η αρμονική σχέση φυσικού και δομημένου χώρου, η διατήρηση της ανθρώπινης κλίμακας, η αίσθηση ταυτότητας και οικειότητας, η πολυλειτουργικότητα του δημόσιου χώρου και η αισθητική ποιότητα των μορφών (Μαϊστρου, Ε., 2007).

Η ορεινή γλωρίδα και πανίδα της Ελλάδος είναι αναπόσπαστο μέρος του πολιτισμού της. Η φύση ήταν ανέκαθεν για τον κάτοικο των βουνών ένα ιερό σύμβολο, η δύναμη των φαρμακευτικών φυτών ένα δώρο των θεών, και ακόμη με την αφάνταστη ποικιλία των λουλουδιών και των φυτικών μορφών, η έμπνευση για την τέχνη του (Μπάουμαν, Ε., 1984, σ7). Η ένωση του ανθρώπου με την φύση έπαιξε βασικό ρόλο σ' όλες τις εκδηλώσεις της ζωής. Εξωτερικεύθηκε με μια ζωηρή ευαισθησία για την ομορφιά των τοπίων, όπως τη βλέπουμε ακόμη και σήμερα από τις τοποθεσίες που είχαν επιλεγεί για τους ναούς και τα ιερά, από τον τρόπο που παρουσιάζονται οι ορεινοί οικισμοί ως μεγάλες συνθέσεις στο τοπίο.

1.2 Αναστρέψιμος μαρασμός

Η ραγδαία αποχώρηση του ορεινού πληθυσμού τις δεκαετίες του '50, '60, '70, η οποία συνδέεται με τη μαζική μετανάστευση προς τις πόλεις, είχε ως επακόλουθο την ερήμωση των ορεινών περιοχών. Η αστυφιλία, στα μέσα του 20^{ου} αιώνα, είχε ως αναπόδραστη συνέπεια την εγκατάλειψη των τοπικών παραδόσεων και του οικοδομικού πλούτου. Όμως η έλλειψη συντήρησης και η επερχόμενη γήρανση των κτισμάτων δεν έθιξε τα θεμελιώδη στοιχεία του οικισμού, όπως την έκτασή του, τη δομή του ιστού, τα μορφολογικά χαρακτηριστικά. Οι ορεινοί οικισμοί, λόγω της τοπογραφικής απομόνωσης και των αντιξοοτήτων που τη συνόδευαν, (δυσμενείς εδαφοκλιματικές συνθήκες, δυσχερείς επικοινωνίες, οικονομική δυσπραγία), υπέστησαν έναν αναστρέψιμο μαρασμό, γιατί περισώθηκαν από την αλλοίωση της αστικοποίησης.

Στα χρόνια πριν την κρίση, η παλιννόστηση στα χωριά εστιαζόταν στην τρίτη ηλικία. Η επιστροφή των συνταξιούχων στον τόπο καταγωγής, με την ενεργοποίησή τους για την συντήρηση και κατοίκηση των παλαιών σπιτιών και την φιλοξενία των εγγονών κατά τις καλοκαιρινές διακοπές ανέκοψε τον αφανισμό και συνέβαλε στην εποχιακή αναβίωση των ορεινών οικισμών. Οι παλιννοστούντες, ως επί το πλείστον ηλικιωμένοι και παιδιά, διαβίωναν εποχιακά μεν αλλά για μεγάλες περιόδους σε ορεινούς τόπους, μακριά από την ένταση, τη μόλυνση, το θόρυβο, την ανθρώπινη αποξένωση της πόλης, απολαμβάνοντας την ελευθερία δράσης στο φυσικό και δομημένο χώρο, τις κοινωνικές συναναστροφές και τις συμμετοχικές διαδικασίες, την αναβίωση τοπικών πολιτιστικών δρώμενων (πανηγύρια, ανταμώματα, αγώνες δρόμου, μουσικές εκδηλώσεις, ιστορικές επετείους).

Οι μέχρι τώρα συνθήκες αναβίωσης των ορεινών οικισμών, που αφορούσαν κυρίως τη συντήρηση και επανάχρηση υφιστάμενων κελυφών παρά δημιουργία νέων κτισμάτων, διατήρησαν την κλίμακα των οικισμών και περιόρισαν τον εκφυλισμό λόγω αστικοποίησης. Το ορεινό περιβάλλον διατηρεί ακόμη την αυθεντικότητά του, πράγμα που δεν συμβαίνει στις παράκτιες περιοχές, όπου η αστική και η τουριστική ανάπτυξη, η ασύστολη κερδοφορία, οι οικοδομικές επεμβάσεις και επεκτάσεις διέλυσαν κάθε δυνατότητα αναστρεψιμότητας και καλής ποιότητας ζωής.

1.3 Η αναβίωση ορεινών τόπων είναι ελπίδα διεξόδου από τη σημερινή οικονομική κρίση;

Η σχέση πόλης και υπαίθρου αλλάζει τα τελευταία χρόνια. Λόγω της αυξανόμενης ανεργίας, η αγροτική και κτηνοτροφική δραστηριότητα επανακάμπει στο φανταστικό του αστικού πληθυσμού ως επαγγελματική διεξόδος ή ως διατροφικό καταφύγιο και το χωριό αρχίζει να αντιπροσωπεύει μια δυνητική επιλογή διαβίωσης.

Όλο και περισσότεροι άνθρωποι παραγωγικής ηλικίας σκέπτονται την φυγή από την ασφυκτική αστική διαβίωση. Η μέχρι πρότενος μετανάστευση των νέων προς τις πόλεις, για την εύρεση υψηλότερου βιοτικού επιπέδου και τη συμμετοχή στο αστικό πρότυπο ζωής και ευημερίας, δεν αντάμειψε τις προσδοκίες τους. Στον αντίποδα της αναζήτησης του πλασματικού αστικού παραδείσου διαφαίνεται η επιστροφή των νέων στα ορεινά εδάφη, με επιχειρηματική διάθεση. Είναι άραγε αυτή η τάση μια ελπίδα διεξόδου από τη σημερινή οικονομική κρίση;

Είναι γεγονός ότι η βελτίωση των υποδομών των ορεινών περιοχών κατά τις τελευταίες δεκαετίες ενθαρρύνει τέτοιες σκέψεις – αποφάσεις. Το ικανοποιητικό οδικό δίκτυο των ορεινών περιοχών και η αυτονόητη πλέον χρήση ιδιόκτητων οχημάτων είναι δυο σημαντικοί παράμετροι που συμβάλλουν στην άρση της μέχρι πρόσφατα δυσχερούς επικοινωνίας του χωριού με τα αστικά κέντρα. Η βελτίωση των τηλεπικοινωνιών, που ισχυροποιείται διαρκώς με τη συνδρομή του διαδικτύου, ενθαρρύνει την ευελιξία και τις ανταλλαγές, υποστηρίζει την κινητικότητα και επιτρέπει τη μεγαλύτερη διάρκεια διαβίωσης και δραστηριοποίησης των κατοίκων στους ορεινούς οικισμούς. Η ταυτόχρονη απασχόλησή τους σε περισσότερους τομείς μικρότερης κλίμακας (κτηνοτροφία, τυροκομία, μελισσοκομία, δασοπονία, εμπόριο τοπικών προϊόντων, αναψυχή, τουριστικές υπηρεσίες, οικοδομικές εργασίες) φαίνεται να τους διασφαλίζει επαρκώς τον βιοπορισμό. Η σύγχρονη επαγγελματική απασχόληση ανασύρει την εμπειρία της επιβίωσης των άλλοτε απομονωμένων ορεινών κοινοτήτων, που βασιζόταν στην αυτάρκεια και στην αρμονική σχέση με τη φύση. Με τη συνδρομή των τηλεπικοινωνιών καθίσταται εφικτή η ενεργή παρουσία των νεότερων στις ορεινές κοινωνίες. Η απομυθοποιημένη πλέον επαφή με τα αστικά κέντρα, η συνειδητοποίηση της σπανιότητας και ευθραυστότητας του πολιτισμικού, οικοδομικού και φυσικού πλούτου του ορεινού περιβάλλοντος είναι οι ελπιδοφόροι παράμετροι για την αειφόρο διαχείριση των ορεινών περιοχών.

Όμως, οι κυβερνητικοί φορείς αντιμετωπίζουν το φυσικό περιβάλλον μονοσήμαντα ως εξαργυρώσιμο αναξιοποίητο κεφάλαιο και η ελληνική ύπαιθρος γίνεται αντικείμενο υπαρπαγής από οικονομικά και γεωπολιτικά συμφέροντα. Δασικές εκτάσεις και ορεινά τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους βαίνουν προς πώληση ή εκχωρούνται άνευ όρων σε αμφιλεγόμενες επενδυτικές πρωτοβουλίες. Οι τοπικές κοινωνίες καλούνται να αντισταθούν και να προωθήσουν δικές τους αναπτυξιακές προτάσεις.

2. Οικοτουρισμός και μυθολογία: μια αναπτυξιακή πρόταση για τις ορεινές περιοχές της Ελλάδος

Ο τομέας του τουρισμού όλο και περισσότερο αναγνωρίζεται ως βασικός παράγοντας στις εθνικές στρατηγικές για τη μείωση της φτώχειας και την ανάπτυξη. Όμως ο τουρισμός συνήθως φέρνει μαζί του μια σειρά από αρνητικές συνέπειες. Οι περιοχές, που ελκύουν λόγω των φυσικών πλεονεκτημάτων τους επενδύσεις είναι ευάλωτες στην περιβαλλοντική υποβάθμιση και στον εκφυλισμό των τοπικών εθίμων. Στο βωμό της ασύδοτης κερδοφορίας, η δήθεν βιώσιμη ανάπτυξη χρησιμοποιεί όλους τους διαθέσιμους πόρους, αδιαφορώντας για την ανεξέλεγκτη δόμηση, τη διάνοιξη και διαπλάτυνση δρόμων μέσα από δάση και ευαίσθητα οικοσυστήματα, την κατασκευή δυσανάλογα μεγάλων υποδομών για την κλίμακα των ορεινών κοινοτήτων (ξενοδοχεία, δίκτυα), την κοινωνική και πολιτισμική μετάλλαξη του ορεινού πληθυσμού. Όσο το ορεινό περιβάλλον γίνεται πιο δημοφιλές, τόσο η ανάγκη για

προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς γίνεται πιο επιτακτική.

Στα τέλη της δεκαετίας του 1970, αναδύεται η έννοια του οικοτουρισμού, ως μέρος του νέου παγκόσμιου περιβαλλοντικού κινήματος και τίθεται σιγά - σιγά το θέμα των επιπτώσεων του τουρισμού στη φύση ή στη κοινότητα υποδοχής. Ο όρος «οικοτουρισμός» αποδίδει εκείνο τον τύπο τουρισμού που πραγματοποιείται σε φυσικούς προορισμούς με στόχο τη διατήρηση του περιβάλλοντος και την προαγωγή της ευημερίας των τοπικών κοινωνιών, (TIES, 1990).

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων δύο δεκαετιών, πληθαίνουν οι φωνές που περιγράφουν την κοινωνική και περιβαλλοντική επίδραση του τουρισμού και αυξάνεται η ζήτηση για εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Σ' αυτό το πλαίσιο οι διάφορες εκφάνσεις του οικοτουρισμού πηγάζουν από την βιο-πολιτισμική πολυμορφία. Οι τοπικές κοινωνίες όλο και περισσότερο συνειδητοποιούν την αξία της προστασίας της φυσικής και πολιτισμικής κληρονομιάς της περιοχής τους και επιθυμούν την τουριστική απασχόληση και την ανάπτυξη διατηρώντας την μοναδικότητα του τόπου τους. Ο οικοτουρισμός θεμελιώνεται στον αβίαστο αυθεντικό τρόπο ζωής και προσελκύει ευαίσθητοποιημένους επισκέπτες, που έχουν κορεστεί από το άγχος και την υπερκατανάλωση.

Το παγκόσμιο ενδιαφέρον για τη διατήρηση των φυσικών τοπίων ιδιαίτερου κάλλους, της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών αγαθών έχει διαμορφώσει μια πολιτική, η οποία τον τελευταίο αιώνα διατυπώνεται μέσα από συμβάσεις διεθνών οργανισμών και Χάρτες. Οι τόποι του παρελθόντος θεωρούνται πολύτιμα κελύφη για τη σύγχρονη ζωή και αναγνωρίζονται σε αυτούς αξίες μνήμης και ποιότητας ζωής, καθώς και ιστορικές, αισθητικές, οικονομικές αξίες .

Στον ελλαδικό χώρο η ένωση του ανθρώπου με την φύση έπαιξε βασικό ρόλο σ' όλες τις εκδηλώσεις της ζωής και είναι αναπόσπαστο μέρος του πολιτισμού της. Ο μύθος είναι η έκφραση του βαθειά ριζωμένου ενδιαφέροντος, που ο αρχαίος άνθρωπος αισθανόταν για κάθε πράγμα που συνέβαινε στη φύση. Το αιώνιο γίνεσθαι και αφανίζεσθαι ήταν για τους αρχαίους θεία συναρμογή (Μπάουμαν, Ε., 1984, σ.45). Η ελληνική φύση έχει το προνόμιο να αποκαλούνται τα βουνά, τα ποτάμια, και οι πηγές της με ονόματα θεών και νυμφών. Τόποι που σήμερα είναι ξεχασμένοι, έχουν αποτελέσει το σκηνικό των αρχαιοελληνικών μύθων, των πρώτων «ιστοριών» του δυτικού πολιτισμού. Στο μακρύ διάβα της, αυτή η περίπλοκη δημιουργία που ονομάζεται «μύθος» σύντηξε σε μια άρρηκτη αφήγηση στοιχεία τελετουργικά, θρησκευτικά, ιστορικά, πολιτικά και επικά για να μας παραδώσει τελικά μια ποιητική κληρονομιά που πάνω της η τραγωδία, η φιλοσοφία και η τέχνη θεμελίωσαν αργότερα τα ωραιότερα οικοδομήματα της νόησης (Ολάγια, Π., 2001). Οι ελληνικοί μύθοι ενσωματώνονται στον σύγχρονο πολιτισμό μας και δρουν μέσα σ' αυτόν με εξαιρετική μεταδοτικότητα. Ίσως γιατί η μυθολογία είναι το συμβολικό σκηνικό του κόσμου. Αξίζει άραγε σήμερα να αναζητήσουμε τη χαμένη μυθική μας συνείδηση;

Η περιήγηση στους τόπους των μύθων, μας μεταφέρει στους τόπους των ονείρων και των συναισθημάτων μας, προσφέρει την μοναδική συγκίνηση που νιώθει κάποιος όταν πατεί σε μέρη για τα οποία έχει ήδη διαβάσει. Είναι ένας εναλλακτικός και πιο διαισθαντικός δρόμος για να προσεγγίσουμε το βαθύτερο νόημα των μύθων, εξαιρετικά επίκαιρο στη σημερινή εποχή (Ολάγια, Π., 2001).

Η πρόσκληση συμμετοχής των νέων σ' ένα ταξίδι στη φύση με αφορμή τους τοπικούς μύθους, που συνδυάζει περιπέτεια, γνώση, κοινωνική συμμετοχή και προσφορά αρμόζει στο πνεύμα διεθνών ακτιβιστικών κινήματων. Ενδεικτικά αναφέρουμε τα σχολεία του κινήματος United World Colleges που ιδρύθηκαν τη δεκαετία του '60 υπό την αιγίδα του Νέλσον Μαντέλα και της Βασίλισσας της Ιορδανίας με στόχο την συνάντηση εφήβων από κάθε άκρη του πλανήτη στον ίδιο χώρο εκπαίδευσης για να γαλουχηθούν με αρχές όπως η αγάπη για την ειρήνη, η κατανόηση της διαφορετικότητας, η αειφόρα ανάπτυξη. Τα σχολεία αυτά είναι διεσπαρμένα στον πλανήτη, σε τόπους με ιδιαίτερη φυσιογνωμία. Το πρόγραμμα σπουδών

εμπλουτίζεται ανά περίπτωση, ώστε οι έφηβοι μαθητές να ευαισθητοποιηθούν για την μοναδικότητα του τόπου όπου φιλοξενούνται. Το πρόγραμμα στο ελληνικό UWC εν δυνάμει θα προσφέρει στους μαθητές του την δυνατότητα να μελετήσουν την σοφία των αρχαιοελληνικών μύθων με την μοναδική ευκαιρία να βιώσουν τον τόπο που τους γέννησε και με τον οποίον είναι συνυφασμένοι. Η ψυχική ευχαρίστηση περιήγησης στο ορεινό περιβάλλον, συνοδευόμενη από την βαθιά κατάπληξη ανακάλυψης των τόπων που φυλάσσουν τα απομεινάρια της μυθολογίας θα είναι για τους μαθητές το έναυσμα για γνώση και εμβάθυνση στις ερμηνείες των μύθων.

3. Γιατί η Αρκαδία;

Η Αρκαδία προσφέρεται για ένα εγχείρημα ανάπτυξης με υπερτοπική σημασία, γιατί είναι ο τόπος που συνδυάζει το ιδιαίτερο φυσικό κάλλος με την πλούσια μυθολογία που απορρέει από την άγρια φύση και επιπλέον ευτύχισε το όνομα της να απηχεί στην οικουμενική και να συνδέεται με τις ιδέες και αξίες του αποκαλούμενου αρκαδικού κεκτημένου.

3.1 Αρκαδικό κεκτημένο

Τι είναι το αρκαδικό κεκτημένο ή αρκαδικό ιδεώδες και ποιος πλούτος περικλείεται σ' αυτή την έννοια; Είναι, στην ουσία, ένα μακροχρόνιο δημιούργημα γύρω από μια πολυσύνθετη εικόνα. Η Αρκαδία πέρα από μια ιστορική και σύγχρονη περιοχή, είναι ένα συνειρμικό όνομα που επικράτησε στον παγκόσμιο πολιτισμό ως η αναπόληση μιας απλής και εφικτής ευδαιμονίας. Μιας ευδαιμονίας που είναι συνυφασμένη με την έννοια της αρμονίας, της αθωότητας της χαράς της ζωής, της ευαισθησίας, του μέτρου και της επιστροφής στην ουσία. (Ολάγια, Π., 2005)

Για περισσότερα από δυο χιλιάδες χρόνια, υπήρξαν ποιητικές φωνές που διατήρησαν ζωντανό το μήνυμα μιας προσιτής ευτυχίας και της απλότητας πάντα συνδεδεμένο με το όνομα της Αρκαδίας. Απομονωμένη από τον κόσμο της διαφθοράς, της βίας, της εκμετάλλευσης, η Αρκαδία είναι συνυφασμένη με την ειδυλλιακή φύση, αλλά συγχρόνως και με τις θεμελιώδεις αξίες του ανθρωπισμού. Το αρκαδικό ιδεώδες περιγράφει ένα τρόπο ζωής, όπου ο άνθρωπος υπάρχει σε αρμονία με τη φύση, σε ένα κόσμο αιώνιας αθωότητας, γαλήνης που στηρίζεται στην αμοιβαία αγάπη, την αγαθή συνεργασία και την ευγενική άμιλλα. Η ιδέα της ευδαιμονίας, της κοινωνικής δικαιοσύνης έχουν περάσει στον δυτικό πολιτισμό άρρηκτα συνδεδεμένα με την ποιητική εικόνα της Αρκαδίας, μπολιάζοντας τον με την έννοια της ταπεινοφροσύνης, την αίσθηση του μέτρου, την επιθυμία για την ειρήνη. (blod.gr,Olallia) Από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, τούτο το ποιητικό όνειρο της Αρκαδίας αποτελεί στάση αντίστασης ενάντια στην ασυνειδησία, τον φανατισμό και την αυθαιρεσία, καθιστάμενο ταυτόχρονα πηγή έμπνευσης για τους καλλιτέχνες και τους δημιουργούς. Βιβλία, πίνακες, μουσική και θέατρο, αλλά επίσης φιλοσοφικός στοχασμός, πολιτικό όραμα, κοινωνική δράση αποτελούν μια παρακαταθήκη τόσο ηθική όσο και αισθητική, που επισημαίνει την επιστροφή στο απέριττο, την έμφαση στο περιεχόμενο, την αξία της σύμπνοιας, της αλληλοϋποστήριξης, της άδολης συνεργασίας, της αδελφοσύνης, της δικαιοσύνης.

Το αρκαδικό κεκτημένο είναι μεν μια απτή και υλική κληρονομιά, ταυτόχρονα όμως είναι και μια στάση ζωής που αφορά το παρόν και το μέλλον. Είναι σημαντική συνιστώσα του πολιτισμού ιδιαίτερα σήμερα που οι οικολογικές προκλήσεις έχουν επείγοντα χαρακτήρα. Που θεμελιώνεται όμως αυτός ο πλούτος του αρκαδικού ιδεώδους;

3.2 Από τους Αρκαδικούς Μύθους στο Συμπόσιο του Πλάτωνα

Η Αρκαδία είναι ένα πανόραμα τοπικών λατριών θρύλων και παραδόσεων, εξαιρετικά επίκαιρων στην σύγχρονη εποχή. Ο Πausanias στα «Αρκαδικά» αναφέρεται εκτεταμένα στους τοπικούς μύθους και ομολογεί ότι ενώ θεωρούσε ανόητες τις ιστορίες των ελλήνων, όταν έφθασε στα αρκαδικά σχημάτισε τη γνώμη πως τον παλιό καιρό οι Έλληνες που

θεωρούνταν σοφοί έλεγαν ότι είχαν να πουν με αινίγματα και όχι με σαφήνεια (Παυσανίας VIII, 8.3).

Η Αρκαδία, γνωστότερη ως πατρίδα του τραγοπόδαρου Θεού Πάνα, θεωρείτο ήδη από την αρχαιότητα ένα ιδεατός τόπος, εξ αιτίας της γεωμορφολογίας της με τα κατάφυτα βουνά, τα άφθονα νερά, τις ειδυλλιακές τοποθεσίες, τις ηλιόλουστες κοιλάδες. Αποκαλούμενη κάποτε Πανία, προς τιμή του κυρίαρχου θεού της, ή Γιγαντίδα μιας και εκεί διεξήχθη η γιγαντομαχία, Πελασγία ή Λυκαονία προς ανάμνηση της πρώτης φυλής που γεννήθηκε από την ίδια τη γη είναι η περιοχή όπου διεξήχθησαν πολλές περιπέτειες ολύμπιων αλλά και προγενέστερων θεών. Είναι ο τόπος όπου αφθονούν οι θρύλοι και οι λατρείες σχετικά με γέννηση των επιφανέστερων θεών, του Διός στο Λύκαιο όρος, του Ίππιου Ποσειδώνα στα λειβάδια της Μαντίνειας, του Ερμή στο όρος Κυλλήνη, της Ήρας κοντά στη Στυμφαλία λίμνη. Οι αρκαδικοί μύθοι έρχονται σε επαφή με βαθύτερων στρωμάτων θεότητες, χαρακτηριστικά των οποίων ενσωματώνουν στους ολύμπιους θεούς, δείχνοντας την αρχέγονη ζωική μορφή τους. (Ολάγια, Π., 2005).

Ίσως η Ευρυνόμη αυτή που «κυβερνά ευρέως» να ήταν για τους αρχαίους Πελασγούς η θεότητα, που έδωσε αρχή σε όλα τα πράγματα και μαζί με το φίδι Οφίονα, η πρώτη βασίλισσα του κόσμου μέχρι να την εκτοπίσουν οι νέοι θεοί στη θάλασσα. Κόρη του Ωκεανού και της Θέτιδας συνευρέθη με τον Δία για να τον κάνει κοινωνό της εξουσίας της. Από την ένωσή της με τον υπέρτατο θεό, θα γεννηθούν οι Χάριτες, που αιωνίως νέες θα προσφέρουν χαρά, ομορφιά και δημιουργική δύναμη σε θεούς και ανθρώπους (Ολάγια, Π., 2005, σ 54).

Οι Αρκάδες υποστήριζαν ότι στην καρδιά της Αρκαδίας, στη κορυφή του Λυκαίου όρους σε υψόμετρο 1400μ, η θεά Ρέα προστατευμένη από τη νύχτα έφερε στον κόσμο τον Δία. Λίγο πιο κάτω αναβλύζει ακόμη η πηγή της Αγνούς, μιας από τις Νύμφες τροφούς του θεού. Στα 1200μ διακρίνονται τα θεμέλια μιας στοάς, διάσπαρτοι όγκοι ενός ιερού προς τιμή του Πάνα και η μαγευτική τοποθεσία που φιλοξενούσε κάποτε ένα στάδιο και έναν ιππόδρομο. Οι αγώνες που διεξάγονταν εδώ ήταν αφιερωμένοι εξίσου σε δυο θεότητες: στον Δία και στον Πάνα, στον υπέρτατο Ολύμπιο Θεό και στον πλέον γηγενή των θεών της Αρκαδίας. Οι δυο αυτές θεότητες μοιράζονται και τις όψεις του νομίσματος της Αρκαδικής Συμπολιτείας, θεσμού που έκανε αυτούς τους πανάρχαιους εορτασμούς έμβλημα εθνικής συνείδησης. (Ολάγια, Π., 2005, σ 31-33).

Η εμφάνιση του Πάνα στην Ελληνική Μυθολογία ανάγεται στον 7ο αιώνα π.Χ. σύμφωνα με την οποία γεννήθηκε στο Λύκαιο όρος της Αρκαδίας. Ο Παν υβριδική ανθρωπόμορφη θεότητα, ήταν συνυφασμένη με την «πανίδα» της Φύσης, σε μια αμφίδρομη σχέση προστασίας, αλλά και προσωποποίηση της γενετικής δύναμης της ζωής. Συνδυάζοντας τον ανθρώπινο και ζωικό παράγοντα, ο Πάνας απεικονιζόταν ως «Θεός τραγοπόδαρος», και είχε στενή σχέση με τις οργιαστικές τελετές, τις δύσβατες τοποθεσίες, το φόβο που εμπνέει η ίδια η φύση. Το γεγονός ότι η συγκίνηση για τη φύση μετατρέπεται με ανεξήγητο τρόπο σ' ένα μυστηριώδη τρόμο, οι αρχαίοι το περιέγραψαν σαν το βουβό ουρλιαχτό του Πάνα, αυτό που ακούγεται χωρίς να ηχεί και το ονόμασαν Πανικό. Στο δόγμα του Ορφισμού, το αξίωμα του βρίσκεται σε πολύ ανώτερο επίπεδο από αυτό μιας αγροτικής θεότητας, φτάνοντας στο σημείο να αποκαλείται ακόμη και «γενέτωρ πάντων», «κοσμοκράτωρ» και «αληθινός κερασφόρος Ζευς» (Ολάγια, Π., 2001, σ. 267).

Ο Παν κυνηγός, μουσικός και ζωντανό πνεύμα της άγριας φύσης είχε κατοικία του το όρος Μαίναλον περιφερόταν στα σκιερά δάση συντροφιά με τις Μαιναλίδες Νύμφες, απολάμβανε τις απότομες χαράδρες και τις σπηλιές, τη λατρεία των βοσκών, την γλυκύτητα των μελωδιών. Στη περιοχή συμπλέκεται ο μύθος του Πανός και της Σύριγγος, σύμφωνα με τον οποίο ενώ ο Πάνας κυνηγούσε την Αμαδρυάδα της Αρκαδίας, τη Σύριγγα, όταν πήγε να την πιάσει, στο ρεύμα του ποταμού Λάδωνα εκείνη ikέτευσε τις αδελφές της του νερού να την μεταμορφώσουν σε καλαμιά. Τότε ο Πάνας ανίκανος να την ξεχωρίσει έκοψε μερικά καλάμια, τα ένωσε σε διαφορετικά μήκη με κερί και φυσώντας στην άκρη τους δημιούργησε την πολυκάλαμη σύριγγα, τον επονομαζόμενο αυλό του Πανός και εφηύρε την συναρμόνιση

των ήχων. Λέγεται ότι το τοπωνύμιο Μέλπια οφείλεται στο ότι σε εκείνον τον τόπο ο θεός ανακάλυψε τις μελωδίες για τη σύριγγα (Παυσανίας VIII,38.11).

Σύμφωνα με τις επικρατέστερες παραδόσεις στις ελατοσκέπαστες πλαγιές του Μαινάλου αναπτύσσεται ένας αένας χορός των θεών και των ημίθεων αλλά και των νυμφών και των νεράιδων. Η περιοχή του Μαινάλου συνδέεται άμεσα με τη διάσωση του Δία. Σύμφωνα με τον Αρκαδικό μύθο η Ρέα προσπαθούσα να σώσει το Δία από τον Κρόνο τον μετέφερε στην κορυφή του Μαινάλου, τη λεγόμενη Θαυμάσιο, σε ένα σπήλαιο, το οποίο μέχρι σήμερα ονομάζεται σπήλαιο της Ρέας. Εκεί συνοδευόμενη από τον Οπλάδαμο και άλλους Γίγαντες έδωσε στον Κρόνο την σπαργανωμένη πέτρα αντί του νηπίου (αντίδοσις Μαιναλίου λίθου), (Παυσανίας VIII,36. 2-3 , Ολάγια, Π., 2005, σ. 87).

Με το Μαίναλο συνδέεται ο μυθικός βασιλιάς Λυκάων ο γιος του οποίου Ορχομενός ίδρυσε το Μεθύδριο, αλλά και ο μύθος της νύμφης Καλλιστούς, η οποία μεταμορφωμένη σε άρκτο κινδύνευσε να σκοτωθεί από το γιο της τον Αρκάδα και ο Δίας τους μεταμόρφωσε στους αστερισμούς τη Μικρής και της Μεγάλης Άρκτου (Ολάγια, Π., 2005, σ.131-132).

Στο δασοσκεπές Μαίναλο, η Άρτεμις συνάντησε τον Πάνα και δέχθηκε τους σκύλους που απετέλεσαν την αγέλη της. Στην Αρκαδία ίχνη από τη λατρεία της Αρτέμιδος συναντώνται στην πλαγία του Μαινάλου όπου βρίσκεται το ιερό της με το προσωνύμιο Λυκοάτιδα, αλλά και στο Αρτεμίσιο στην πιο ψηλή κορυφή του οποίου υπάρχουν ερείπια ενός επιβλητικού ιερού χτισμένου εκεί προς τιμήν της θεάς. Η μεγάλη ποικιλία σε προσωνύμια και τελετουργικά που σχετίζονται με την Άρτεμη σ' αυτή τη γη δείχνουν ότι για τους Αρκάδες η θεά της άγριας ζωής ήταν μια πολύμορφη θεά που γονιμοποιεί τη φύση, έχει αρμοδιότητες στη γεωργική ζωή, είναι προστάτιδα της γέννας και των υπό ανάπτυξη πλασμάτων. (Πε 77 Αρκαδία). Στο όνομα της έφτανε αντίλαλος άλλων θεών της Λάφιας, της Βυτίνας, της Αφαίας, ενώ συγγενεύει και με τη μυστηριώδη Δέσποινα, κόρη του Ιππίου Ποσειδώνα και της Μέλαινας Δήμητρας (Ολάγια, Π., 2005, σ. 71, 74-77).

Οι λιτές μαρτυρίες από αρχαία κείμενα καλούν τον ταξιδευτή να γνωρίσει που διαδραματίστηκαν οι μύθοι και σε ποια σημεία του αρκαδικού τοπίου σφυρηλατήθηκαν τα μυθικά συμβάντα. Το παρελθόν εξακολουθεί να αναδύεται από τη γη απρόσμενα και φωτίζεται απροσδόκητα από την τυχαία επιβίωση ορισμένων λέξεων. Η αρχαία Μαντινεία με τα ιερά όπου λατρεύονταν η Δήμητρα, η θεά της βλάστησης και της καρποφορίας και ο Ίππιος Ποσειδώνας θεός χθόνιος, η πηγή Άρνη, όπου κατά τη μυθολογία η θεά Ρέα έφερε στον κόσμο τον Ποσειδώνα, ο ναός της Δέσποινας στα Λυκόσουρα, τα ιερά του Ασκληπιού στη Γόρτυνα και στην Αλίφειρα, ο ναός της Αθηνάς στην Αλίφειρα, είναι μερικά από τα απομεινάρια αυτού του χαμένου κόσμου που συναντούμε σήμερα στην αγκαλιά της φύσης. Η περιήγηση σ' αυτά τα μέρη, είναι ένα πρώτο βήμα στην πορεία ερμηνείας των αιγιμάτων των αρκαδικών μύθων, εξαιρετικά επίκαιρων στην σύγχρονη εποχή.

Από τον Αρκάδα Πάνα έως τη Διοτίμα, η Αρκαδία προσφέρει την πορεία από την άγρια γοητεία της φύσης στα υψηλότερα ιδανικά: στον έρωτα, την αλήθεια, την ομορφιά και τ' αγαθό. Η Διοτίμα, η Ιέρεια από τη Μαντινεία, παρουσιάζεται στο Συμπόσιο του Πλάτωνα ως η σοφή γυναίκα που δίδαξε στον Σωκράτη τα ερωτικά, για το ποιος είναι ο Έρωτας ποια η φύση του και τα έργα του, πού αρχίζει και πού τελειώνει ο έρωτας του καλού και της αλήθειας και πώς ανέρχεται σε όλους τους ερωτικούς αναβαθμούς, από τις τέχνες και τις επιστήμες ως τον ενάρετο πολιτικό βίο και τη θέαση της απόλυτης ιδέας του καλού. (Πλάτων, Συμπόσιο, 201d – 212c)

3.3 Η απήχηση του αρκαδισμού στον πολιτισμό της Δύσης

3.3.α . Γέννηση λογοτεχνικού μύθου

Η Αρκαδία, η γεωγραφική και ιστορική περιοχή της Ελλάδας, επικράτησε σαν όνομα στον παγκόσμιο πολιτισμό, ως η αναπόληση μιας απλής και εφικτής ευδαιμονίας, μιας ειρηνικής,

χαρούμενης, ισορροπημένης και κοντινής στη φύση ζωής, όπου ο άνθρωπος ξαναβρίσκει το νόημα και την ουσία. Ο Πέδρο Ολάγια στο βιβλίο «Ευδαίμων Αρκαδία» ανιχνεύει τη διαμόρφωση και την επιρροή του «αρκαδικού κεκτημένου» στη δύση, από την αρχαιότητα μέχρι τις μέρες μας μέσω των έργων και των μαρτυριών πάνω από εκατό ιστορικών προσώπων (Ολάγια, Π., 2005).

Κατά τον Ολάγια, στο έργο του ποιητή Βιργίλιου (70-19 π.Χ.), «Τα Βουκολικά» "Eclagues" ή "Bucolics", αποκρυσταλλώθηκε οριστικά το όνομα της Αρκαδίας, ως σύμβολο ενός αρχαίου κόσμου με γνήσιες αξίες, ενός βουκολικού περιβάλλοντος κατοικημένου από βουνίσσιους θεούς καθώς και ευαίσθητους και αθώους ποιμένες, ενός τερπνού τόπου. Τα ιδεατά του «Βουκολικού Τοπίου» αποτέλεσαν η επίγεια ευτυχία, οι αρχές του ουμανισμού, η γαλήνη, η ειρήνη, η δικαιοσύνη, η απλότητα. (Ολάγια, Π., 2005, σ. 167-169).

3.3.β. Επίδραση στις τέχνες

Η γέννηση του καλλιτεχνικού κινήματος του αρκαδισμού έγινε το 1504 με το έργο του Ιταλού Giacobi Sannazzaro "Arcadia". Σ' αυτό το έργο, ο Sannazzaro συνθέτει στοιχεία από τον Πάνα, τα ειδυλλιακά τοπία, τον βουκολικό τρόπο ζωής και αφηγείται την ιστορία μιας εσωτερικής εξορίας, που αντανακλάται στα τοπία αυτής της νέας γης. Η "Arcadia" σημάδεψε βαθιά τους συγχρόνους και συνέδεσε για πάντα το όνομα αυτής της γης με ένα όνειρο ειρήνης (Ολάγια, Π., 2005, σ. 252 -256).

Στην αναγέννηση, η ιδεατή Αρκαδία έμελλε να εξυμνηθεί σε μια πληθώρα ποιητικών και πεζών έργων βουκολικής έμπνευσης, τα ποιμενικά ειδύλλια (pastoral romance). Κατά την ίδια περίοδο ήκμασε ένα αξιόλογο ρεύμα ζωγραφικής, σύμφωνα με το οποίο πίνακες και σχέδια αναπαριστούσαν ποιμένες μέσα σε ένα βουκολικό και ειδυλλιακό τοπίο με φόντο δάση και λόφους. Η αινιγματική φράση "Et in Arcadia Ego", που τη συναντάμε στον πίνακα του Γκουερτσίνο (1618) και στην επιτύμβια επιγραφή στο διάσημο έργο του N.Poussin "Les Bergers d' Arcadie" (1637-1638), έμελε να τροφοδοτήσει πλήθος ερμηνειών και να εξελίξει την εικόνα της Αρκαδίας. Η έλλειψη ρήματος στη ρήση "Et in Arcadia Ego", της προσέδωσε διαφορούμενο νόημα, την μετέτρεψε σε μότο, και ο χρόνος την κατέστησε σύμβολο πολύ διαφορετικών οραμάτων. (Ολάγια, Π., 2005, σ. 306-313).

Η Αρκαδία υμνήθηκε ως η χώρα του Αληθινού και του Αγαθού και αποτέλεσε πηγή έμπνευσης για σημαντικούς καλλιτέχνες σε ολόκληρη την Ευρώπη. Βρήκε εξέχουσα έκφραση στην περίφημη Ιταλική Αρκαδική Ακαδημία της Ρώμης (Accademia degli Arcadi, 1655), υμνήθηκε από τον Γκαίτε τον 19ο αιώνα στο μνημειώδες του έργο Φάουστ και εξακολουθεί να εμπνέει ποιητές και ζωγράφους της παγκόσμιας καλλιτεχνικής κοινότητας (Ολάγια, Π., 2005, σ.344-346).

3.3.γ. Επίδραση στην κοινωνία

Σήμερα ο απόηχος της Αρκαδίας ξεπέρασε το πεδίο της λογοτεχνίας και των τεχνών για να εδραιωθεί πλήρως ως κοινωνική αναφορά Από τη Νέα Ζηλανδία έως τη Ζιμπάμπουε, από τη Τζαμάικα έως την Αργεντινή, περισσότερες από σαράντα πόλεις στον κόσμο φέρουν το όνομα Αρκαδία. Μεταξύ τους, η Αρκαδία της Καλιφορνίας προβάλλει με υπερηφάνεια τον υπέροχο βοτανικό και οπωροκηπευτικό της κήπο Arboretum, η Αρκαδία της Φλόριντας έχει κατακτήσει τον τίτλο "Best Small Town, ενώ η Αρκαδία της Φιλαδέλφειας, μετονόμασε το πανεπιστήμιό της σε Arcadia University και καλλιεργεί στους Αμερικανούς φοιτητές τον πλουραλισμό και την εμβάθυνση στη γνώση της πολύτιμης ελληνικής πολιτιστικής κληρονομιάς. Το Arcadia National Park, ο μεγαλύτερος και ωραιότερος εθνικός δρυμός της περιοχής του Μισισιπή είναι πρωτοπόρος στην εφαρμογή μέτρων για τη μείωση του φαινομένου του θερμοκηπίου. Πολλοί είναι οι φορείς και οι άνθρωποι στον κόσμο που με πλήρη συνείδηση συνδέουν άρρηκτα την προσπάθειά τους με την ιδέα της Αρκαδίας. Ενδεικτικά αναφέρουμε τον συνεταιρισμό Arcadie, που βρίσκεται στη νότια Γαλλία και

πραγματοποιεί έρευνες με θεραπευτικά και αρωματικά φυτά, μπαχαρικά και φυσικά εκχυλίσματα για να επιτύχει την αναβάθμιση της βιομηχανίας τροφίμων, καθώς και τον συνεταιρισμό Jardin de Astrée - Château de Goutelas, στην γαλλική περιοχή Forez, γνωστή ως «Γαλλική Αρκαδία», που αξιοποιούν την αρκαδική ταυτότητά τους για να φέρουν εις πέρας αξιόλογες πρωτοβουλίες συνδυάζοντας την οικολογική ανάπτυξη με την κοινωνική δικαιοσύνη. Το ίχνος της Αρκαδίας το συναντάμε στο καφέ στην πλατεία του Αγίου Μάρκου στη Βενετία, αλλά και στο βραβευμένο ντοκυμαντέρ «et in arcadia ego – πατρίδα είναι η παιδική ηλικία» του Αλέξανδρου Παπαηλιού (2003), που αναφέρεται στην ιστορία των μεταναστών, με τους εντυπωσιακούς θριάμβους τους κόντρα στις αντιξοότητες (Ολάγια, Π., 2005, σ. 389-397).

Πρωτοβουλίες τέτοιου είδους αποδεικνύουν ότι η πραγματική αξία του αρκαδισμού δεν είναι ο τοπικισμός του αλλά η οικουμενικότητά του. Το 2007 συγκροτήθηκε η Διεθνής Αρκαδική Εταιρεία, με αποστολή και σκοπιμότητες πανανθρώπινες, από τη προστασία του φυσικού περιβάλλοντος ως την ακεραιότητα του ανθρώπου ως ελλόγου πολίτου. Το φιλόδοξο Διεθνές Δίκτυο Αρκαδία ευελπιστεί να φέρει κοντά στην πραγματική Αρκαδία τον πολιτιστικό αντίκτυπο που έχει αφήσει στον κόσμο, να δικτυώσει ανθρώπους και φορείς από όλο τον κόσμο, οι οποίοι είναι ήδη ευαισθητοποιημένοι με την εικόνα και την ιδέα της Αρκαδίας, ώστε συνεργαζόμενοι να μοιραστούν ιδέες, εμπειρίες, τεχνογνωσία και πόρους.

Σήμερα που η απειλή της παγκοσμιοποίησης πάει να σαρώσει όλες τις παραδόσεις κάτω από την καταναλωτική οικονομία, η Αρκαδία ως σύμβολο είναι σκηνή ενός εσωτερικού ταξιδιού και συνοψίζει παναθρώπινες σκοπιμότητες από την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος έως την ακεραιότητα του ανθρώπου ως έλλογου πολίτου.

4. Η Σχολή της Αρκαδίας

4.1 Σκοπιμότητα πρότασης

Η Σχολή της Αρκαδίας, θεμελιωμένη στις οικουμενικές αξίες του αρκαδισμού, μπορεί να προσελκύσει εφήβους και να γίνει εφελτήριο αναζωογόνησης της περιοχής;

Η Αρκαδία είναι ένα ιδεώδες που αναπτύχθηκε «εν εξορία», ένα ελληνικό όνειρο που ονειρεύτηκε η Ευρώπη μακριά από την Ελλάδα.. Η συμβολική ποιητική εικόνα της Αρκαδίας, διαμορφώθηκε εκ του μακρόθεν για πολλούς αιώνες και μπόλιασε τον παγκόσμιο πολιτισμό με την ιδέα της ευδαιμονίας και τις έννοιες της φυσικής δικαιοσύνης και της αρμονίας μεταξύ ανθρώπου και φύσης. Η πρόταση για τη Σχολή της Αρκαδίας, αποσκοπεί στη επιστροφή ενός ιδεώδους στον τόπο καταγωγής του. Η προβολή της νοερής Αρκαδίας στον τόπο που την ενέπνευσε αφυπνίζει τη μνήμη εκείνων που την κατοικούν και διεγείρει το ενδιαφέρον νέων επισκεπτών. Η αναζήτηση των γνήσιων πηγών του αρκαδικού κεκτημένου στον τόπο όπου οι αγέραστοι μύθοι γεννήθηκαν, βλάστησαν και κάρπισαν είναι ένας πιο βιωματικός και διαισθητικός τρόπος μύησης στα έθιμα και τις αξίες, που εδώ και χιλιάδες χρόνια μαρτυρούν τον θαυμασμό των ανθρώπων για το μυστήριο της ζωής.

Από τον Πάνα, ο οποίος μετουσίωσε το γενεσιουργό έρωτα από ένστικτο που διαιωνίζει το είδος μας σε τραγούδι, χορό και αρχή πολιτισμού, έως τις ερωτικές διδαχές της Διοτίμας, η οποία ξεκινώντας από τη φύση ωθεί τον άνθρωπο να ανέβει τη σκαλωσιά των αξιών μέχρις ότου φθάσει στον έρωτα του καλού και του αγαθού βίου, η Αρκαδία αναδεικνύει τον φωτισμένο λόγο για να γνωρίσουν οι άνθρωποι τον εαυτό τους, να προστατέψουν τη ζωική τους ικμάδα από τα σκοτάδια των παθών και να τη μετατρέψουν σε δημιουργικό έργο. Η μελέτη των αρκαδικών μύθων στον γενέθλιο γεωγραφικό τόπο, ίσως καταστήσει πιο ορατή την απόκρυφη σοφία τους και σημάνει την επιστροφή στο απέριττο και την ουσία, προάγοντας τη σκέψη σε αξίες και στάσεις ζωής όπως η σύμπνοια, η αλληλοϋποστήριξη, η συνδημιουργία, η χαρά της ζωής, η αγάπη προς τη φύση και τα κοινά.

Η φιλοσοφία πίσω από τη Σχολή της Αρκαδίας είναι ανθρωποκεντρική. Σκοπός της είναι να προσφέρει παιδεία υψηλού επιπέδου αποφεύγοντας τη στείρα γνώση αλλά επιδιώκοντας την ανάπτυξη κριτικής σκέψης. Ταυτόχρονα επιθυμεί να αναπτύξει την ευαισθησία των μαθητών, που προέρχονται από κάθε γωνιά του πλανήτη, γύρω από την αειφόρα ανάπτυξη και την επιδίωξη της ειρήνης μέσα από ένα τρόπο βιωματικό. Κεντρικό σημείο της ζωής των Σχολής της Αρκαδίας είναι η ενεργή εμπλοκή στα κοινά και η κοινωνική προσφορά με στόχο την καλλιέργεια ανθρώπων που είναι ενεργοί πολίτες.

Το όραμα της Σχολής της Αρκαδίας δεν είναι μια ουτοπία, αλλά μια πρόσκληση για μια ζωή πιο αυθεντική, είναι η προσχώρηση σε μια προσπάθεια υπέρ του ανθρώπου που έρχεται από πολύ μακριά κι όμως εξακολουθεί να είναι πάντα επίκαιρη και επαναστατική. Σε μια εποχή όπου κυριαρχεί ο βιασμός της φύσης και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας με μόνο στόχο το κέρδος, η εκπαιδευτική αρκαδική οδός μάχεται για τη διάσωση οτιδήποτε ανθρώπινου από την λαίλαπα του καταναλωτισμού.

4.2 Αιτιολόγηση επιλογής της θέσης για τη Σχολή της Αρκαδίας

Ως πεδίο όλων αυτών των δραστηριοτήτων προτείνεται το όρος Μαίναλον. Ορεινοί όγκοι, κοιλάδες και κάμποι, φύση και τοπία εξόχως εμβληματικά, ανάμεσά τους αρχαία ερείπια και οικισμοί, μάρτυρες περασμένων καιρών, είναι κιβωτοί της περιόδου πριν την αστικοποίηση, είναι δοχεία ζωής για την σύγχρονη εποχή.

Ο ορεινός όγκος του Μαινάλου είναι ένα από τα πλέον εκτεταμένα ορεινά συγκροτήματα της Ελλάδος. Οι συνεχείς εναλλαγές δεκάδων κορυφών και χαραδρών με εκατοντάδες ορεινούς λειμώνες και οροπέδια, δίνουν ένα εντυπωσιακό ανάγλυφο. Το φυσικό ανάγλυφο συμπληρώνεται από πολλές πηγές και υδάτινες ροές. Το εκτεταμένο ελατόδασος, μαζί με συστάδες δρυών, πρίνων, πεύκης, κέδρων και κάθε μορφής βλάστησης, αποτελεί το υπόβαθρο μιας πλούσιας μυκοχλωρίδας. Η χλωρίδα της περιοχής συμπληρώνεται από μεγάλη ποικιλία θάμνων, ποωδών φυτών και λουλουδιών στα οροπέδια και στις κορυφές, που ιδιαίτερα την άνοιξη δίνουν πανέμορφους χλοοτάπητες με σπάνιες φυσικές συνθέσεις.

Όπως ήδη αναφέραμε πολλοί θρύλοι και παραδόσεις συνδέονται με το βουνό, στο οποίο έζησαν νύμφες, θεοί και ήρωες της μυθολογίας. Μια απλή περιήγηση στο βουνό, ανακαλεί ιστορικές μνήμες από το '21, όταν το Μαίναλο υπήρξε θέατρο της Επανάστασης του Ελληνικού έθνους. Διάσπαρτο από πολλά γραφικά και ιστορικά χωριά, γεμάτο από απομεινάρια αρχαίων ιερών και μεσαιωνικών οικισμών, από ναούς, μοναστήρια, κρυφά σχολεία, πέτρινα γεφύρια, νερόμυλους, λιθόστρωτα και μονοπάτια, το Μαίναλο αποτελεί πραγματικά ένα απέραντο πάρκο πολιτισμού και ιστορίας. Τα παρθένα και αρχέγονα τοπία του, η βιολογική του ποικιλότητα, συνιστούν σε συνδυασμό με το ιστορικό - οικιστικό του πρόσωπο, ένα σημαντικό οικοσύστημα και ένα υψηλής στάθμης φυσικό και ανθρώπινο περιβάλλον.

Πρόσφατα το Μαίναλο προτάθηκε να συμπεριληφθεί στο δίκτυο του Ευρωπαϊκού Προγράμματος Natura 2000, ως περιοχή που διακρίνεται για την μεγάλη βιολογική, οικολογική, αισθητική, επιστημονική, και γεωμορφολογική της αξία, ιδιαίτερα για τη διατήρηση του τοπίου, της άγριας орνιθοπανίδας και της χλωρίδας στη χώρα μας. Ο ορεινός όγκος θεσμοθετήθηκε ως περιοχή οικοανάπτυξης με στόχο τη διαφύλαξη της φυσικής κληρονομιάς και τη διατήρηση της οικολογικής ισορροπίας με παράλληλη παροχή στο κοινό δυνατοτήτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και φυσιολατρικών δραστηριοτήτων.

Θεωρούμε ότι το πνεύμα του διατάγματος ενισχύει το σύνολο των αγροτο-κτηνοτροφικών και ήπιων τουριστικών δραστηριοτήτων και χρήσεων οι οποίες είναι συμβατές με το χαρακτήρα του Όρους Μαινάλου και αναδεικνύει τις δυνατότητες απασχόλησης ειδικά στην παραγωγή ποιοτικών προϊόντων του πρωτογενή τομέα (γεωργία, κτηνοτροφία, ξυλεία, μέλι) και στις εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Η πρόταση για τη δημιουργία της Σχολής της

Αρκαδίας συμπλέει με τους στόχους του διατάγματος και ενισχύει την οικουμενική απήχηση της Αρκαδίας.

Η περιοχή της Αλωνίσταινας είναι τμήμα της μαγευτικής διαδρομής Δαβιά - Πιάνα - Αλωνίσταινα - Βυτίνα, και θεωρείται από τις ωραιότερες τοποθεσίες στο Μαινάλο. Ο διατηρητέος οικισμός της Αλωνίσταινας βρίσκεται στη δυτική πλευρά της Οστρακίνας σε υψόμετρο 1200 μ. και απέχει 25 χλμ. από την Τρίπολη και 10 χιλ. από τη Βυτίνα. Το χωριό κτισμένο σε μικρή κοιλάδα και τριγυρισμένο από έλατα, έχει ακόμη αρκετές παλαιές κατοικίες, δείγματα παραδοσιακής αρχιτεκτονικής. Στα νότια του χωριού έχουν βρεθεί αρχαίοι χριστοί τάφοι απομεινάρια από τον αρχαίο οικισμό που σύμφωνα με το μύθο, ιδρύθηκε από το μυθικό Ελισσόντα το γιο του Λυκάονα.

Η Αλωνίσταινα είχε μεγάλη συμμετοχή στον απελευθερωτικό αγώνα του 21 και συνδέεται στενά με τους Κολοκοτρωναίους των οποίων υπήρξε ορμητήριο στην Επανάσταση. Η ραγδαία εξέλιξη μετά την επανάσταση οδήγησε το 1851 σε ένα πληθυσμό 2.140 κατοίκων ενώ μετά το 1950 η μετανάστευση ελάττωσε σημαντικά τον πληθυσμό. Σήμερα έχει 200 περίπου μόνιμους κατοίκους που ζουν από την κτηνοτροφία, τα καρύδια και τα κηπευτικά. Κοντά στην Αλωνίσταινα είναι το Λιμποβίσι, το χωριό των Κολοκοτρωναίων, το Αρκουδόρεμα η Κοκκινόβρυση, μαγευτικές τοποθεσίες του Μαινάλου, τμήματα οδειπορικών διαδρομών που έλκουν πολλούς περιπατητές. Στην ευρύτερη περιοχή βρίσκονται γνωστοί ορεινοί προορισμοί Δημητσάνα, Στεμνίτσα, Βυτίνα, Λαγκάδια, Λεβίδι, Μαγούλιανα, Πιάνα, Ζιγοβίσι, Πυργάκι, Βαλτεσινίκο καθώς και το χιονοδρομικό κέντρο της Οστρακίνας, που προσφέρονται για ημερήσιες εκδρομές.

Μετά από το χωριό ο επαρχιακός δρόμος ανηφορίζει φιδωτά σε μια δασοσκέπαστη χαράδρα, περνά το περίφημο “διάσελο” της Αλωνίσταινας για να κατηφορίζει στη συνέχεια προς τη Βυτίνα. Σ’ αυτή τη διαδρομή μέσα στο ελατόδασος, σε απόσταση 300μ από τον οικισμό της Αλωνίσταινας, συναντά ο ταξιδιώτης τα ερείπια του ωραιότατου παλιού ξενοδοχείου και στα 2χιλ το εγκαταλελειμμένο σανατόριο, στη θέση όπου προτείνεται η δημιουργία της Σχολής της Αρκαδίας.

Το πεδίο για την Σχολή, σ’ ένα ξέφωτο στο ελατόδασος όπου βρίσκονται τα απομεινάρια ενός παλιού σανατόριου, πλάι στο φαράγγι, με θέα προς την κοιλάδα της Αλωνίσταινας δείχνει ιδανικό για όσους θέλουν να αφουγκραστούν την φύση, να εξορμήσουν σε πηγές, φαράγγια, σπηλιές και κοιλάδες βαθιές, όπου έδρασαν θεοί και νεράιδες για να γνωρίσουν τις μυθικές ιστορίες. Πρόκειται για έναν χαρακτηριστικό Μαινάλιο τόπο με ιδιαίτερο φυσικό κάλλος, όπου η κεντροβαρική του θέση σε σχέση με τοπόσημα της ευρύτερης περιοχής διευκολύνει τις μονοήμερες εκδρομές στα αξιοθέατα. Συγχρόνως η γειτνίαση με τον οικισμό αποτρέπει το αίσθημα της απομόνωσης και ανοίγει τις δυνατότητες για αλληλεπίδραση των σπουδαστών με την τοπική κοινωνία και τη προσφορά κοινωνικού έργου.

4.3 Πνεύμα αρχιτεκτονικής επέμβασης

Το ζητούμενο της διπλωματικής εργασίας είναι η αρχιτεκτονική πρόταση για τη Σχολή της Αρκαδίας, η οποία περιλαμβάνει την ανακατασκευή του εγκαταλελειμμένου σανατόριου, τις προσθήκες νέων εγκαταστάσεων και τη διαμόρφωση των υπαίθριων χώρων. Η αρχιτεκτονική πρόταση επιδιώκει τη σύνθεση ενός συνόλου που αναδεικνύει το πνεύμα του αρκαδικού τόπου και γίνεται ορόσημο διεθνούς απήχησης.

Η διαδικασία εκπόνησης της διπλωματικής διεξήχθη στις ακόλουθες φάσεις:

- Γνωριμία με τον τόπο της ορεινής Αρκαδίας.
- Μελέτη του παραδοσιακού οικισμού της Αλωνίσταινας και του φυσικού αναγλύφου

- Προβληματισμός για την έκταση του κτιριολογικού προγράμματος και τις δυνατότητες μελλοντικών επεκτάσεων.
- Σχεδιαστική διερεύνηση εναλλακτικών διατάξεων
- Σχεδιαστική πρόταση για τη Σχολή της Αρκαδίας

Η κατανόηση και η ερμηνεία της ορεινής περιοχής της Αλωνίσταινας, σαν πεδίο αναφοράς των ανθρώπινων σχέσεων και δραστηριοτήτων, σε σχέση με την εποχή, τις κλιματολογικές διαφοροποιήσεις κατά τη διάρκεια του εικοσιτετραώρου αλλά και του έτους, τις αντιξοότητες που προκύπτουν λόγω του δυσπρόσιτου της περιοχής εμπλούτισε τον προβληματισμό για την ίδρυση και κατασκευή μιας σχολής διεθνούς απήχησης. Το εγχείρημα στοχεύει στην προσέλκυση, υποδοχή και εκπαίδευση νέων απ' όλον τον κόσμο και παράλληλα στην αναζωογόνηση της τοπικής κοινωνίας. Το πρόγραμμα της Σχολής της Αρκαδίας εμπνέεται από το πνεύμα των σχολείων UWC και συνδυάζει την διαμονή και εκπαίδευση των μαθητών με τον εθελοντισμό και το κοινωνικό έργο. Προτείνει σε πρώτη φάση την λειτουργία της κατά την περίοδο των θερινών διακοπών, ενώ προτίθεται να την επεκτείνει μελλοντικά καθ' όλο το έτος.

Η πρόθεση για το μικρότερο δυνατόν αποτύπωμα στο περιβάλλον περιόρισε την έκταση της επέμβασης στα ουσιώδη και διαμόρφωσε το κτιριολογικό πρόγραμμα για την διαμονή 30 σπουδαστών στο ανακαινισμένο υπάρχον κτίριο και την προσθήκη των απαραίτητων χώρων εκπαίδευσης, εστίασης και αναψυχής.

Στόχος είναι η Σχολή της Αρκαδίας, μέσω της αρχιτεκτονικής σύνθεσης παλαιού - νέου, των κλειστών και των υπαίθριων χώρων να αποτελέσει πόλο έλξης και να συμβάλει πολιτιστικά, ως υπόδειγμα σύγχρονης αρχιτεκτονικής, που λαμβάνει υπ' όψιν και διαδέχεται την παράδοση και εντάσσεται αρμονικά με το περιβάλλον. Η αρχιτεκτονική πρόταση επιχειρεί να σταθεί ισόρροπα ανάμεσα σε αναφορές που τη συνδέουν με τον τόπο και άλλες που τις συνδέουν με τον διεθνή προβληματισμό.

Κατά την συνθετική διαδικασία ελήφθη υπ' όψη το φυσικό περιβάλλον της περιοχής και εκτιμήθηκαν οι αρνητικές επιπτώσεις στο τοπογραφικό ανάγλυφο από την ανάγκη προσπέλασης μεγάλων οχημάτων κατά την κατασκευή και λειτουργία της σχολής. Το αίτημα του βιοκλιματικού σχεδιασμού προδιέγραψε την υιοθέτηση παθητικών συστημάτων (διάρθρωση των χώρων σε σχέση με τους σωστούς προσανατολισμούς, ηλιοπροστασία, διαμπερή αερισμό, θερμομόνωση) και τη χρησιμοποίηση υλικών φιλικών προς τον χρήστη, που ελαχιστοποιούν την ανάγκη συντήρησης.

Η κίνηση - πορεία είναι το δυναμικό στοιχείο που θεμελιώνει τη σαφή οργάνωση σε συνεχή διάλογο με τους κλειστούς και υπαίθριους χώρους, τις θέες, το φαράγγι. Στα πλαίσια αυτά διερευνώνται διαφορετικές διατάξεις χώρων, με γνώμονα την κλίμακα του χώρου, την λειτουργικότητα, την απλότητα, την επινοητικότητα, την απρόσκοπτη προσπέλαση ατόμων με ειδικές ανάγκες προς όλους τους χώρους της σύνθεσης.

Η συνθετική διαδικασία, θεωρεί τον τόπο ως πυκνωτή κοινωνικών, ιστορικών, πολιτισμικών, αισθητικών, κατασκευαστικών δεδομένων για την δημιουργία μιας σύγχρονης αρχιτεκτονικής και όχι νοσταλγικών επανεκδόσεων. Η Αρκαδία προβάλλει ως μια πρόκληση, είναι η υιοθέτηση αυτής της καθαρά ανοιχτής και δημιουργικής στάσης ζωής, της οποίας ανέκαθεν υπήρχε έμβλημα η ονομασία αυτού του τόπου. Θεωρώντας ότι η ομορφιά του περιβάλλοντος διαμορφώνει την ομορφιά της ψυχής, η σπουδάστρια Σοφία Ματσούκα ανακάλυψε τις γωνιές που ευνοούν την αναπόληση των αρχαίων μύθων, τη γαλήνη, την επιθυμία για δημιουργία και τις ανέδειξε ενσωματώνοντάς τες στην αρχιτεκτονική πρόταση της διπλωματικής της εργασίας. Το ελληνικό UWC, θεμελιωμένο στο συμβολισμό του Αρκαδισμού, στον πλούτο που εμπεριέχει το απλό το λιτό και το ελάχιστο, στεγάζεται σε ένα σύγχρονο συγκρότημα στο όρος Μαίναλον και ακτινοβολεί τις αρχές του σε ένα κόσμο που τον έχει ανάγκη όσο ποτέ.

Βιβλιογραφία

- Anton, P. J., (2009). *Αρκαδικά ομιλίες και μελέτες*, εκδ. ΤΡΟΙΑ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ Α.Ε.,
- Μαϊστρου, Ε., 2007, «*Το σύστημα των αξιών και η ταυτότητα της ιστορικής πόλης ως εργαλείο στο σχεδιασμό του χώρου της*», Πορεία, Τιμητικός τόμος στον καθηγητή Δ. Ζήβα, Ε.Μ.Π., - Σχολή Αρχιτεκτόνων, σ. 308 – 313.
- Μπάουμαν, Ε., (1984). *Η ελληνική χλωρίδα στον μύθο, στην τέχνη, στη λογοτεχνία*, εκδ. ελληνική εταιρία προστασίας της φύσης, Αθήνα.
- Ολάγια, Π., (2001). *Μυθολογικός Άτλας της Ελλάδας*, εκδ. Road, Αθήνα, Βραβείο Ακαδημίας Αθηνών.
- Ολάγια, Π., (2005). *Ευδαίμων Αρκαδία, Η σαγήνη ενός μύθου στον πολιτισμό της Δύσης*, εκδ. Road, Αθήνα .
- Schultz, Norberg (2009). *Genious Loci, Το Πνεύμα του Τόπου, Για μια φαινομενολογία της Αρχιτεκτονικής*, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Ε.Μ.Π, Αθήνα.
- Πλάτων, *Συμπόσιον*, [201d, Διοτίμα] , Αρχαία Ελληνική Γραμματεία, εκδ. Κάκτος, 1992.

Διαδίκτυο

- http://www.uwc.org/en.wikipedia.org/wiki/United_World_Colleges
- <http://www.youtube.com/watch?v=LX55e3aK10s> Οι Θεοί της Άγριας Φύσης – Οι τόποι των μύθων
- <http://www.blod.gr/lectures/.../viewlecture.aspx?Olalla> Pedro Αρκαδία: φορέας ελληνισμού, σνιστώσα πολιτισμού, 17.12.2012.
- <http://www.ntua.gr/MIRC>, Καψωμένος Ερ., (2007). *Πολιτισμοί της εντοπιότητας. Από το χθες στο αύριο*,
- <http://www.ntua.gr/MIRC>, Μάντζιου, Ε., (2010), Ένταξη σύγχρονου κτιρίου σε ορεινό οικισμό
- http://www.el.wikisource.org/wiki/Ελλάδος_περιήγησις/Αρκαδικά_Πανσανίας
- http://www.getty.edu/conservation/publications_resources/research_resources/charters.html - 75k
Cultural Heritage Police Document - the Getty
- <http://www.ecotourism.org/what-is-ecotourism>, *The International Ecotourism Society*
- http://www.getty.edu/conservation/publications_resources/research_resources/charters.html/
Cultural Heritage Policy Documents

The School of Arcadia

L. Mantziou, Assistant Professor NTUA
School of Architecture NTUA

Abstract

Today amid a leveling globalization, in the war backdrop of an economic and social crisis, the idea of progress calls for a revision. New survival strategies emerge and a repatriation of the countryside has already appeared. Various forms of reaction to the crisis and the management of its policies, call into question the value of salvage and development of mountainous environment.

The topic of this paper is to explore the possibilities of creating the School of Arcadia on Mt Maenalus with the following objectives:

- The protection and emergence development of tangible and intangible values of the mountainous environment.
- Taking advantage of the Arcadian *acquis* to attract students from the international area.
- Entrepreneurship and revitalization of the local community through the eco-cultural tourism.
- The contemporary architectural intervention as a landmark of international resonance.

The methodology to approach the issue lies primarily on the formulation of the main research questions, then to the thorough investigation of the issues arising from them, and finally to the set up of the framework of the modern synthetic intervention (feasibility of the proposal, justification for selecting the study area, spirit and scope of intervention, configuration of the building - program and design principles).

The key questions are:

What valuable things do mountainous areas offer to the modern era?

Is ecotourism and mythology a developmental proposal for the mountainous regions of Greece?

What is the particularity of Arcadia?

Can the School of Arcadia, which is founded on the universal values of arcadism, attract teenagers and contribute to the revitalization of the area?

In Greece, places which are now forgotten have been the scene of ancient myths, of the first "stories" of the western civilization. The Greek myths are embedded in our contemporary culture and act in it with great transmissibility. The tour to the places of legends is an alternative and more intuitive way to approach the deeper meaning of myths, which is highly relevant to our times.

Arcadia is offered for a developmental project with a hypertopical importance because it is the place that combines the unique natural beauty with a rich mythology coming from the wild nature and also it was lucky as its name reflects to the world and it is linked to the ideas and values of the so called Arcadian *acquis*.

The School of Arcadia, in the firs – covered mountain Maenalus intends to establish a flow between the geographical location and its impact on the world. Its philosophy is anthropocentric and aims at young people from all around the world. It would like to make more visible the occult wisdom of the myths and would mean a return to the plain and substance, promoting thinking towards values and attitudes such as compassion, mutual support, co-creation, the joy of life and love for nature and the common.